

Handhavingsstatistieken 2009

D/2012/0779/3
Auteur: François Vlamincx
Verantwoordelijk uitgever: Karin Genoe
© BIVV, Observatorium voor de Verkeersveiligheid, Brussel 2012

Inhoud

Inleiding

Vaststellingen door politiediensten:	4
Vervolg door de parketten	8
Bestrafing door politierechtbanken	13
Het verkeersveiligheidsfonds	20

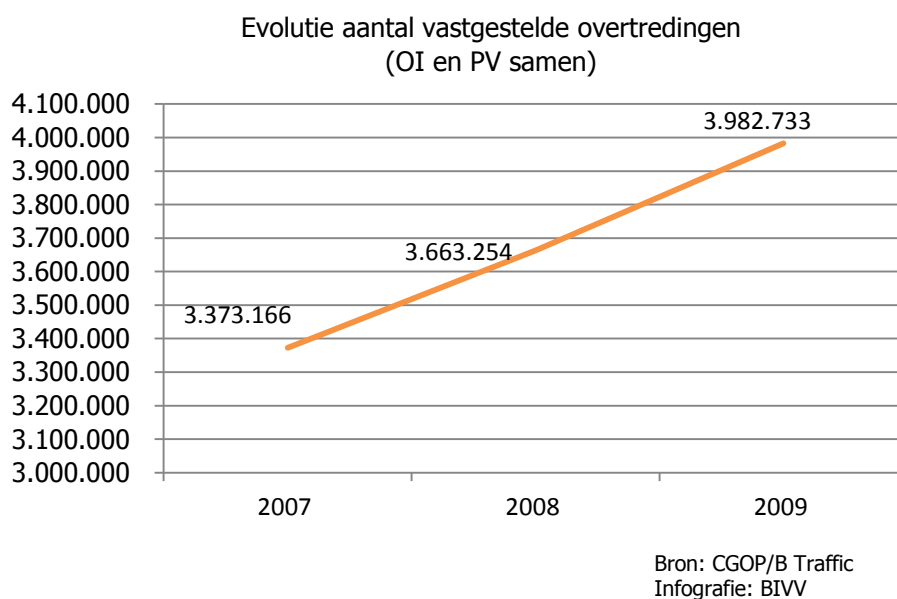
Inleiding

De bedoeling van dit rapport is om een idee te geven van het aantal verkeersovertredingen dat in 2009 werd vastgesteld. Omdat er niet altijd gedetailleerde gegevens beschikbaar zijn hebben we geprobeerd om met de informatie waarover we wel konden beschikken toch een beeld te geven van het vaststellings-, vervolgings- en bestraffingbeleid door de politie, het Politieparket en de Politierechtbanken.

Vaststellingen door de politiediensten:

In 2009 werden 3.982.733 verkeersovertredingen vastgesteld door de politie. Deze vaststellingen betreffen zowel onmiddellijke inningen (OI) als processen-verbaal (PV).

De evolutie van het aantal opgestelde bekeuringen (onmiddellijke inningen en proces verbalen samen) toont een voortdurende stijging:

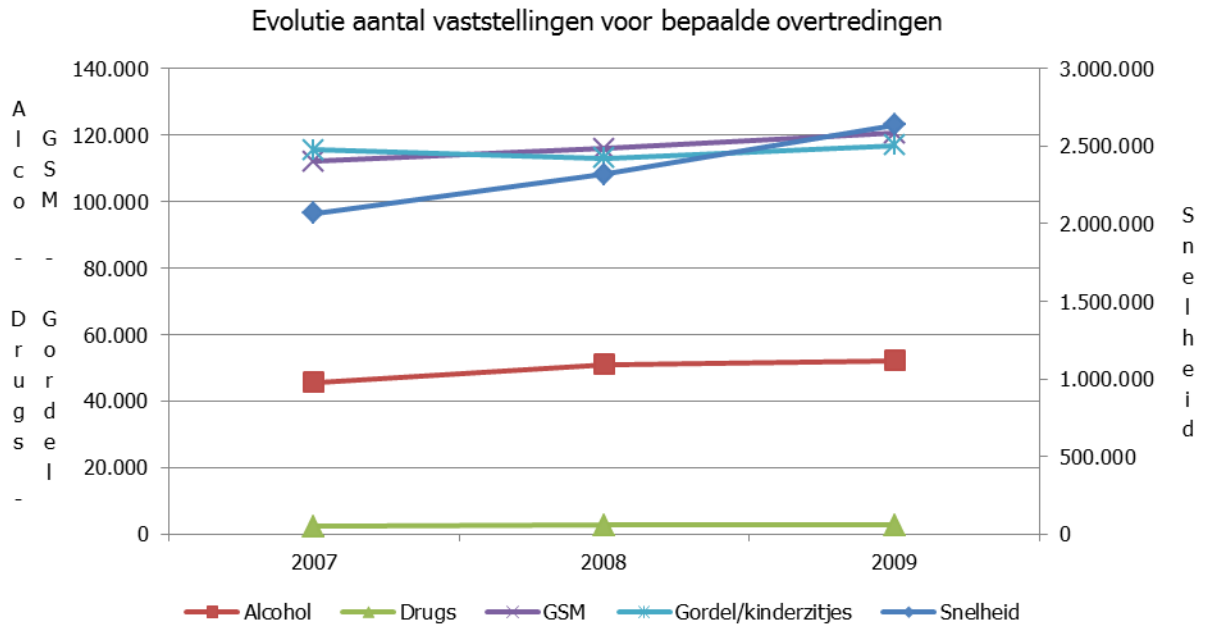

De evolutie van het aantal vaststellingen voor bepaalde overtredingen toont dat er ook voor de drie 'killers' in het verkeer steeds meer vaststellingen worden gedaan. Het is spijtig dat we niet kunnen of nagaan of het percentage overtreeders stijgt, maar er zijn geen gegevens beschikbaar over het totaal aantal gecontroleerde personen of voertuigen.

Evolutie aantal vaststellingen voor bepaalde overtredingen (OI en PV samen)

	2007	2008	2009
Snelheid	2.068.183	2.318.378	2.637.184
Alcohol	45.541	50.990	52.214
Drugs	2.167	2.595	2.588
GSM	111.994	115.984	120.626
Gordel/kinderzitjes	115.611	112.970	116.886

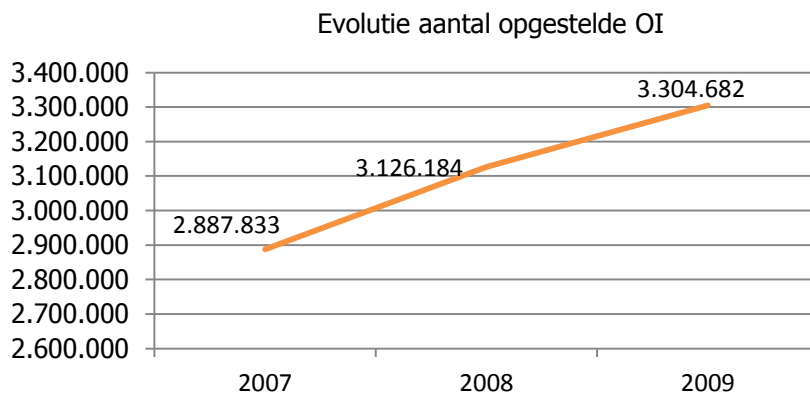
Bron: CGOP/B Traffic
Infografie: BIVV

Bron: CGOP/B Traffic
Infografie: BIVV

Opgestelde onmiddellijke inningen door de politiekorpsen

De 196 korpsen van de lokale politie en de federale politie stelden in 2008 samen 3 126 184 onmiddellijke inningen op en in 2009 3.304.682. Er werden dus 178 498 onmiddellijke inningen meer opgesteld in 2009 dan in 2008 (stijging met 5,7%)

Bron: CENTREX
Infografie: BIVV

De evolutie per provincie is de volgende:

	2007	2008	2009	2008/2009
Antwerpen	624.997	672.369	733.214	9,0%
Limburg	223.873	253.296	272.139	7,4%
Oost-Vlaanderen	421.699	467.695	528.700	13,0%
Vlaams Brabant	306.101	345.419	381.517	10,5%
West-Vlaanderen	436.505	469.140	469.117	0,0%
Brussel Hoofdstad	288.221	322.022	299.533	-7,0%
Brabant Wallon	71.383	66.178	76.670	15,9%
Hainaut	215.150	228.113	222.500	-2,5%
Liège	173.787	159.496	172.041	7,9%
Luxembourg	41.849	43.843	40.083	-8,6%
Namur	84.245	98.535	109.067	10,7%
Onbekend	23	78	101	29,5%
TOTAAL	2.887.833	3.126.184	3.304.682	5,7%

Bron: CENTREX
Infografie: BIVV

Resultaten van de inningen:

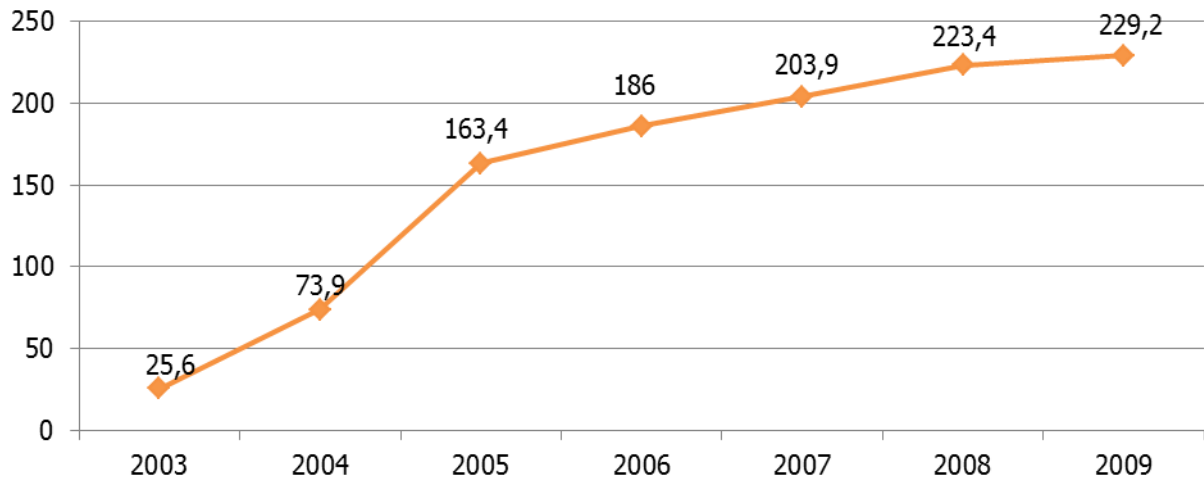
In 2007 als in 2008 worden respectievelijk 82,8 en 82,9 % van de onmiddellijke inningen betaald.

Voor 2009 zien we een lichte daling, 82,2 % van de onmiddellijke inningen worden betaald. We kunnen niet nagaan wat met de niet betaalde onmiddellijke inningen gebeurde (sepot, minnelijke schikking, dagvaarding, ...).

De evolutie van de opbrengst van de onmiddellijke inningen is de volgende¹:

¹ Bron: FOD Financiën: Tabellen met bruto- en netto-opbrengsten van de boeten in allerhande zaken over de jaren 2003 tot en met 2009.)

Opbrengst onmiddellijke inningen in miljoen Euro

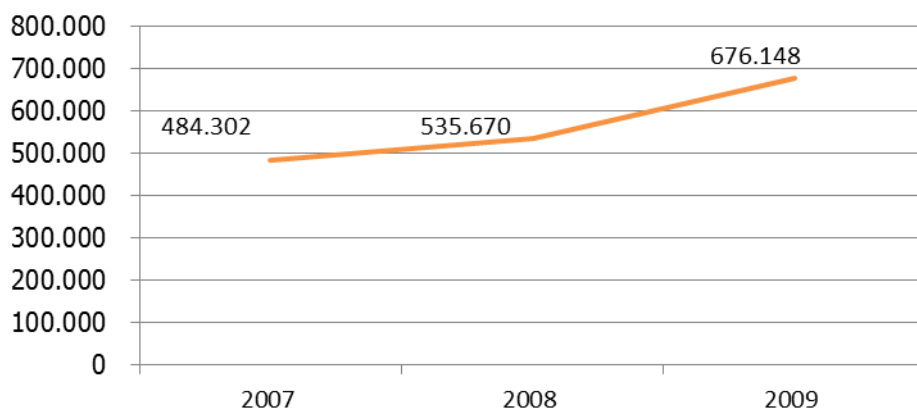
Bron: FOD Financiën
Infografie: BIVV

De invloed van de wetswijzigingen van 2003 en 2005 zijn duidelijk. Meer overtredingen worden door deze wetswijzigingen met een onmiddellijke inning afgehandeld en bijgevolg zien we een sterke stijging van de opbrengsten. Door het toenemen van de handhavingsactiviteiten van de politie blijven de ontvangsten ook in 2009 nog stijgen. De stijging van de opbrengst (2,6 %) is echter geringer dan de stijging van het aantal onmiddellijke inningen (5,7 %)

Opgestelde processen-verbaal door de politiediensten

Ook het aantal processen-verbaal opgesteld voor verkeersinbreuken stijgt:

Evolutie aantal opgestelde PV

Bron: CGOP/B Traffic
Infografie: BIVV

De evolutie per provincie is de volgende:

	2007	2008	2009	2008 / 2009
Antwerpen	95.574	78.224	124.381	59,0%
Limburg	36.790	45.107	42.027	-6,8%
Oost-Vlaanderen	72.932	90.430	129.192	42,9%
Vlaams Brabant	42.364	52.068	52.883	1,6%
West-Vlaanderen	52.607	64.791	64.701	-0,1%
Brussel Hoofdstad	40.735	44.005	82.382	87,2%
Brabant Wallon	12.727	13.943	16.038	15,0%
Hainaut	44.015	50.683	55.758	10,0%
Liège	48.770	51.833	64.864	25,1%
Luxembourg	15.805	20.342	17.102	-15,9%
Namur	21.439	23.708	26.376	11,3%
Onbekend	544	536	444	-17,2%
TOTAAL	484.302	535.670	676.148	26,2%

Bron: CGOP/B Traffic
Infografie: BIVV

Er is een enorme toename van het aantal processen-verbaal (+26,2 %). Opmerkelijk is dat de provincies waar al de meeste processen-verbaal werden opgesteld in 2008 (Antwerpen en Oost-Vlaanderen) nog bij de grootste stijgers zijn. Ook opmerkelijk is de inspanning die in Brussel-Hoofdstad werd geleverd (+87,2 %).

Vervolgung door de parketten

Evolutie van de werking van de politieparketten 2003 – 2009²

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Nieuwe zaken	2.189.167	1.787.287	1.467.576	1.342.321	1.224.734	1.354.027	1.427.822
Verval strafvordering door betaling geldsom (VSBG) voorgesteld	1.565.529	1.215.691	864.282	770.371	641.006	692.761	702.417
Dagvaarding	194.813	220.226	251.366	252.068	245.364	272.154	280.260
Zonder gevolg	501.472	473.161	436.084	419.497	414.594	471.108	574.128
Onmiddellijke intrekking rijbewijs	21.510	20.245	20.959	22.470	26.637	29.918	30.539

Bron: VBSW
Infografie: BIVV

Na 2003 is er een daling van de nieuwe zaken die bij het parket aanhangig worden gemaakt door de nieuwe wet waardoor meer overtredingen worden afgehandeld door middel van een onmiddellijke inning. In 2008 is er echter opnieuw een stijging die bestendig wordt in 2009. Dit samen met de stijging van het aantal onmiddellijke inningen zou er op kunnen wijzen dat de politiediensten meer verbaliseren, niet alleen op overtredingen die worden afgehandeld met een onmiddellijke inning, maar ook voor de overtredingen die door middel van proces-verbaal worden vastgesteld (de "zwaardere" overtredingen). Mogelijks is er ook een invloed van de (zij het geringe)daling van de betalingsbereidheid voor de OI's, waardoor uiteraard ook meer overtredingen naar de parketten worden overgemaakt.

Meest voorkomende redenen voor seponering (zonder gevolg) in 2009 zijn:

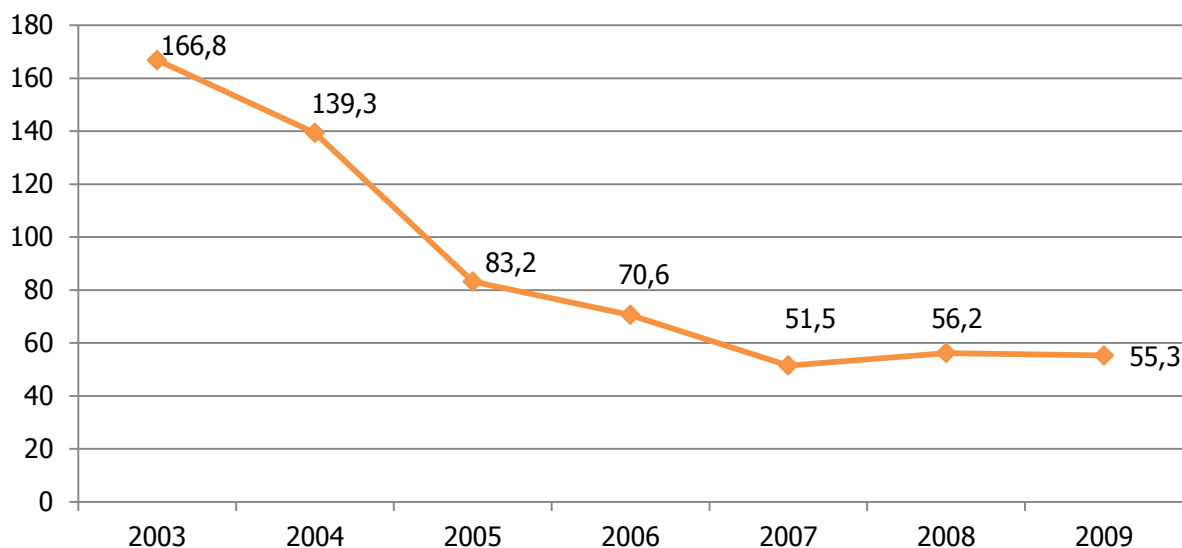
- andere prioriteiten bij vervolgingsbeleid 224.081
- te weinig researchcapaciteit 77.376
- dader onbekend 46.257
- toestand geregulariseerd 41.565
- wanverhouding strafvordering/maatschappelijke verstoring 33.842
- onvoldoende bewijzen 30.202
- geen misdrijf 24.995
- toevallige feiten met oorzaak in specifieke omstandigheden 17.058
- beperkte maatschappelijke weerslag 16.969
- verjaring 14.834

De evolutie van de inkomsten uit de voorstellen tot verval van de strafvordering door het betalen van een geldsom volgen de trend van het aantal nieuwe zaken en het aantal voorstellen dat werd gedaan niet³. Meer nieuwe zaken en meer voorgestelde vervallen van strafvordering leiden tot minder opbrengst.

² Bron: "De jaarlijkse statistieken, van de hoven en rechtbanken", www.just.fgov.be/index_nl.htm
gegevens uit de bundels "Politieparket 2000 t.e.m. 2009"

³ Bron: FOD Financiën, op. cit.

Opbrengst VSBG in miljoen Euro

Bron: FOD Financiën
Infografie: BIVV

Het aantal VSGB voor de "killers" in het verkeer ⁴:

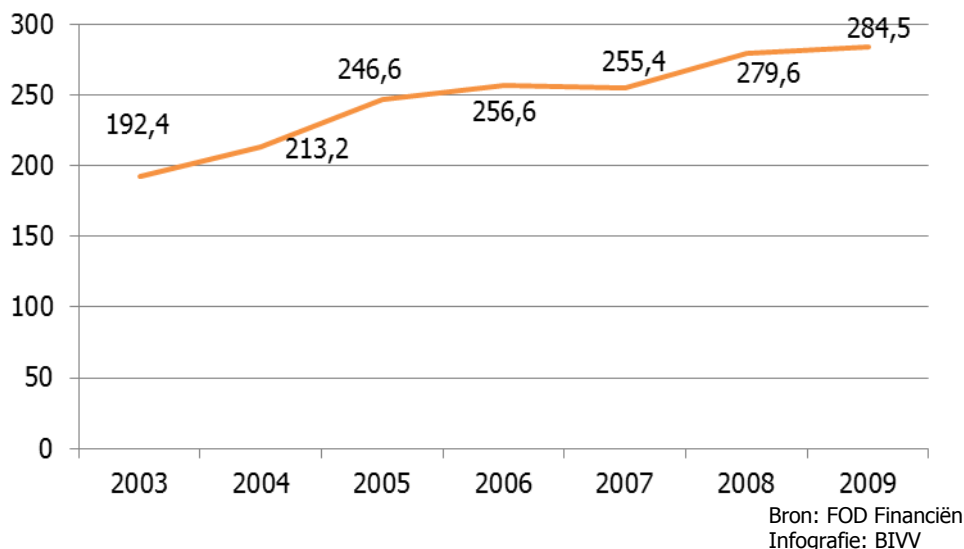
	2008	2009
Alcohol	7 084	6 767
Drugs	25	16
Snelheid	192 593	236 620
Gordel	9 787	14 254

Bron: VBSW
Infografie: BIVV

De som van de inningen door middel van onmiddellijke inningen en van de inningen door het voorstel tot verval van strafvordering door het betalen van een geldboete is in elk geval gevoelig gestegen. In 2003 bedroeg deze som € 192,4 miljoen, in 2009 was dit gestegen tot € 279,6 miljoen.

⁴ Bron: VBSW, stat@just.fgov.be, gegevens voor de arrondissementen Mechelen, Bergen en Tongeren ontbreken)

Opbrengst OI en VSBG in miljoen Euro

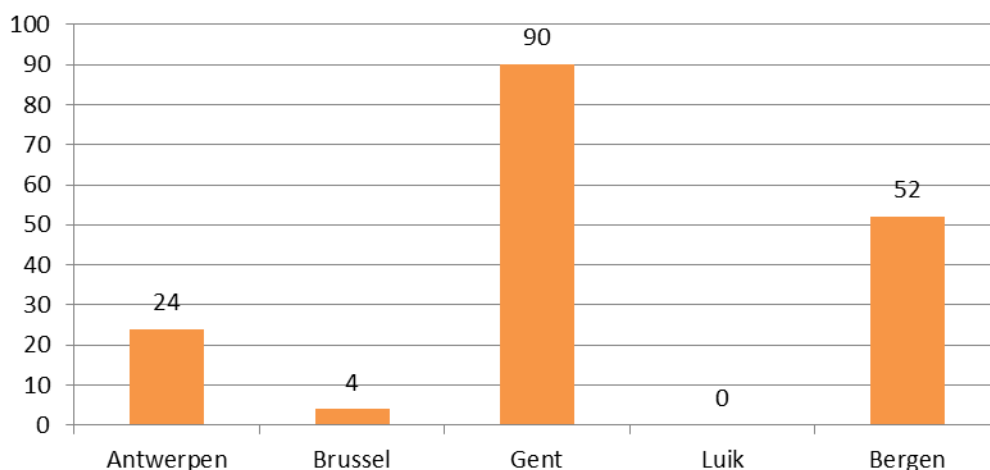

Enkele parketten doen doorverwijzingen in het kader van de bemiddeling in strafzaken. Deze personen moeten dan een opleiding volgen die georganiseerd wordt door het team Driver Improvement van het BIVV.

In 2009 werden 170 personen door de politieparketten doorverwezen naar de cursus. Vooral de parketten Dendermonde (bromfiets) en Doornik (agressie) maken van deze mogelijkheid gebruik⁵.

De verdeling per gerechtelijk ressort van de hoven van beroep voor 2009 is:

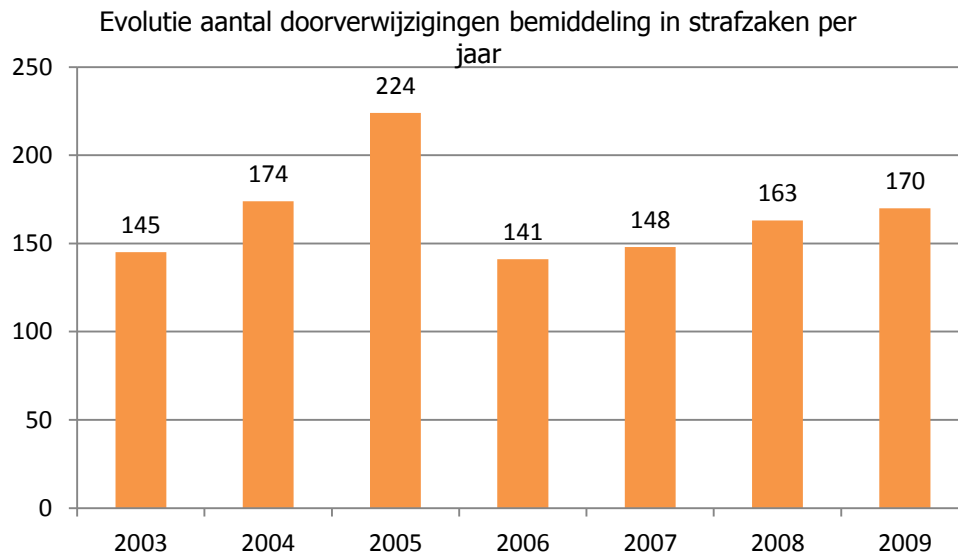
Aantal doorverwijzingen bemiddeling in strafzaken per ressort HvB in 2009

Bron: BIVV

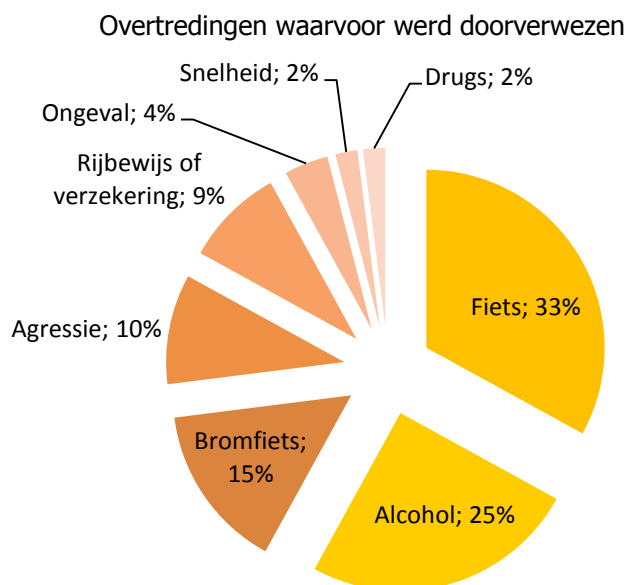
⁵ Jaarverslag Driver Improvement 2009, BIVV

De evolutie van 2003 tot 2009 van alle ressorten samen is:

Bron: BIVV

De overtredingen die aan de basis liggen van de doorverwijzing zijn weergegeven in de figuur hierna:

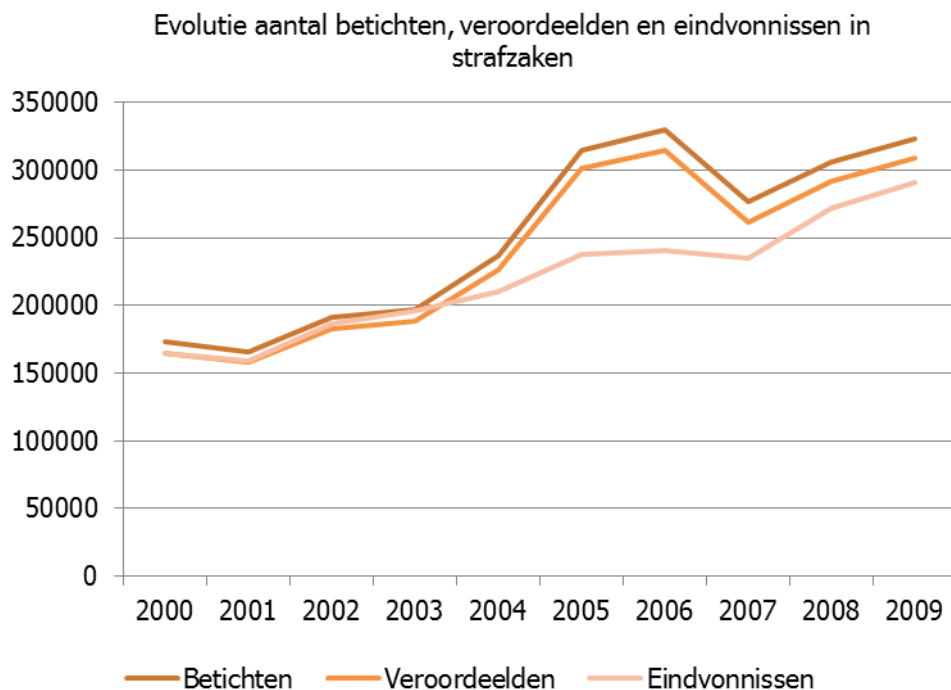

Bron: BIVV

Bestrafing door de politierechtbanken⁶

Evolutie van de werking van de politierechtbanken

In 2009 werden 290.870 eindvonnissen in strafzaken afgehandeld door de politierechtbanken. Van een totaal van 323.490 betichten werden er 308.851 veroordeeld.

Bron: VBSW
Infografie: BIVV

De politierechter beschikt over verschillende strafmaatregelen. Er is de werkstraf, de geldboete, de gevangenisstraf en het verval van het recht tot sturen. Het is het parket dat moet toezien op de tenuitvoerlegging van de straffen.

- De werkstraf:

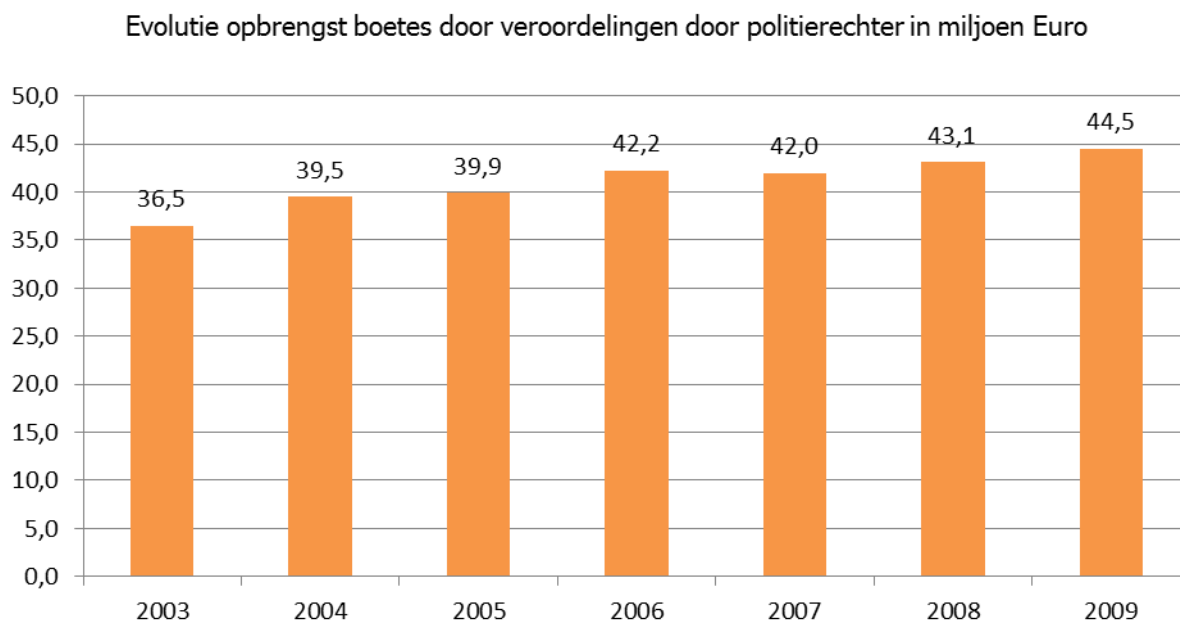
Met de wet van 17 april 2002 werd de werkstraf als autonome straf in correctionele en in politiezaken ingevoerd.

- De geldboete

De rechter kan het bedrag van de geldboete (effectief of met uitstel) vrij bepalen binnen de marges van de minimum- en maximumbedragen die door de wet bepaald zijn. De rechter kan ook rekening houden met verzachtende omstandigheden.

⁶ Bron: "De jaarlijkse statistieken, van de hoven en rechtbanken", www.just.fgov.be/index_nl.htm gegevens uit de bundels "Politierechtbank 2004 t.e.m. 2009"

De evolutie in miljoen Euro van de opbrengst van de boetes van veroordelingen door de politierechtbanken uitgesproken van 2003 tot 2009 is de volgende⁷:

Bron: FOD Financiën
Infografie: BIVV

- De gevangenisstraf

Sinds de wet van 7 februari 2003 werd de gevangenisstraf in de meeste gevallen vervangen door het verval van het recht tot sturen.

De gevangenisstraf blijft behouden voor vluchtmisdrijf, verhinderen van vaststellingen van overtredingen, rijden zonder verzekering, rijden ondanks een onmiddellijke intrekking van het rijbewijs of tijdens een periode van vervallenverklaring van het recht tot sturen, overtredingen met lichamelijk letsel tot gevolg en ernstige gevallen van recidive.

- Het verval van het recht tot sturen

De rechter kan een verval van het recht tot sturen uitspreken als straf of wegens lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid.

De rechter kan het herstel van het recht tot sturen afhankelijk maken van een theoretisch onderzoek, een praktisch onderzoek, een geneeskundig onderzoek en/of een psychologisch onderzoek. De rechter kan bevelen dat het verval van het recht tot sturen enkel wordt uitgevoerd tijdens het week-end of op feestdagen.

- Opschorting, uitstel of probatie

⁷ FOD Financiën, Tabel opbrengst van de "boeten van veroordelingen in allerhande zaken" geïnt in 2009.

Naast de geldboete en de gevangenisstraf, al of niet in combinatie met het verval van het recht tot sturen, beschikt de politierechter over een reeks van mogelijkheden in het kader van de wet betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie. Zo kan hij een dienstverlening of het volgen van een professionele of sociaal-educatieve opleiding als voorwaarde opleggen in het kader van de probatieopschorting of het probatieuitstel.

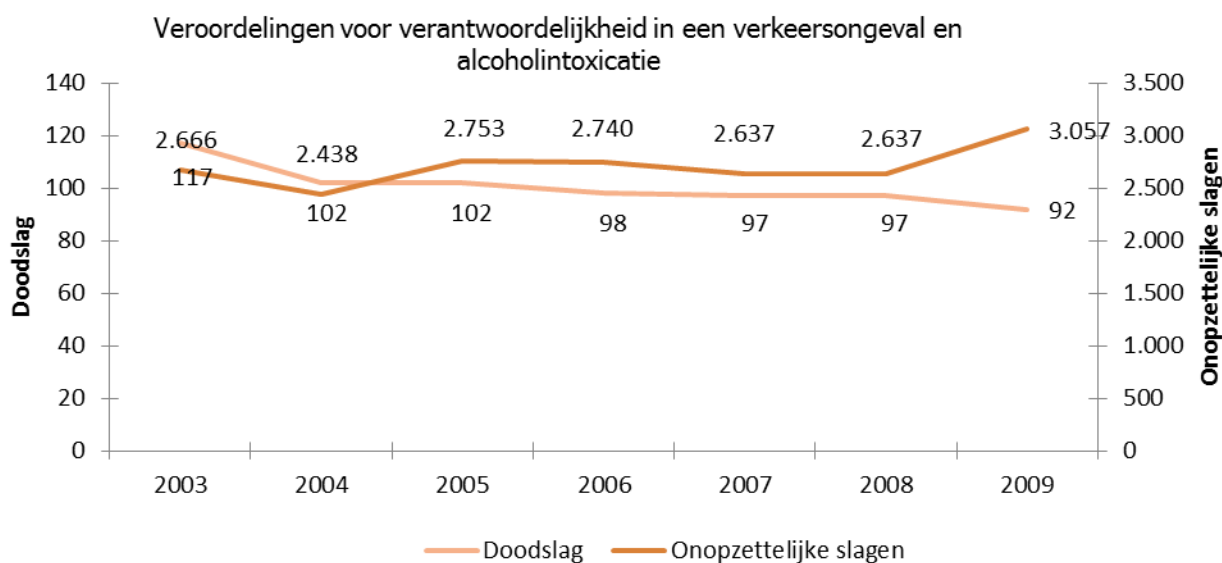
Uitspraken door de politierechtbanken

Veroordelingen voor verantwoordelijkheid in een verkeersongeval

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Beticht doodslag	511	461	453	440	428	431	342
Veroordeeld doodslag	430	387	409	395	380	392	280
Beticht onopzettelijke slagen	15.844	13.466	12.691	12.358	12.159	11.762	12.859
Veroordeeld onopzettelijke slagen	14.938	12.734	12.016	11.663	11.741	11.132	12.214
Beticht ongeval met stoffelijke schade	29.094	27.158	31.589	33.305	16.384	17.197	20.405
Veroordeeld ongeval met stoffelijke schade	27.163	25.590	29.846	31.415	15.590	16.411	19.596

Bron: VBSW
Infografie: BIVV

Het aantal veroordeelden voor het veroorzaken van een dodelijk verkeersongeval daalt sterk (-28,6%) ten opzichte van 2008, maar er is een stijging van het aantal veroordelingen voor het veroorzaken van een ongeval met gekwetsten (+9,7%) en met stoffelijke schade (+19,4%).

Bron: VBSW
Infografie: BIVV

In 2009 werden in totaal 36.982 personen veroordeeld voor alcoholintoxicatie, al of niet samen met een veroordeling voor het veroorzaken van een verkeersongeval. Het aantal veroordelingen voor doodslag en alcoholintoxicatie samen daalt (- 5,5% t.o.v. 2008), het aantal veroordelingen voor onopzettelijke slagen en verwondingen samen met alcoholintoxicatie stijgt +15,9% t.o.v. 2008).

Evolutie van de veroordelingen voor het veroorzaken van ongevallen onder invloed van alcohol

	Ongeval met doodslag + alcoholintoxicatie	Ongeval met onopzettelijke slagen + Alcoholintoxicatie	Ongeval met stoffelijke schade + alcoholintoxicatie
2003	117	2.666	10.091
2004	102	2.438	10.539
2005	102	2.753	12.206
2006	98	2.740	12.616
2007	97	2.637	6.319
2008	97	2.637	6.645
2009	92	3.057	8.223

Bron: VBSW
Infografie: BIVV

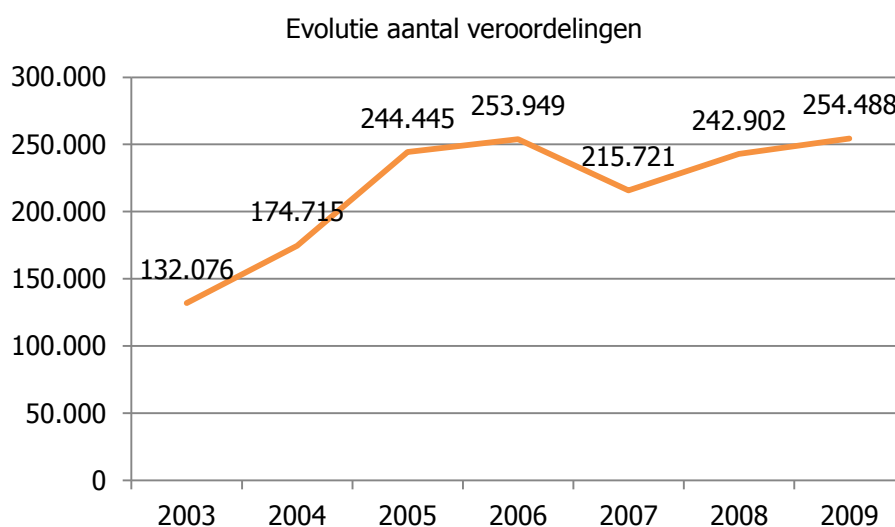
Veroordelingen voor overtredingen

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Rijden zonder verzekering	22.587	23.617	26.961	26.056	25.330	26.920	28.370
Vluchtmisdrijf	781	727	851	664	3.921	4.323	5.505
Alcoholintoxicatie	9.115	10.192	14.323	15.060	18.677	21.993	25.610
Weigering ademtest of bloedproef	132	133	181	186	228	215	251
Dronkenschap of soortgelijke staat	768	656	761	824	1.075	1.057	1064
Technische eisen	5.527	6.921	12.322	16.737	19.675	23.029	25.292
Geen rijbewijs (+ verval)	5.872	6.205	6.831	6.705	7.225	8.538	9.362
Zware overtredingen	52.546	60.860					
Gewone overtredingen	34.748	64.186					
Zware overtredingen 1 ^{ste} cat		367	19.298	31.208	25.908		
Zware overtredingen 2 ^{de} cat		423	18.246	24.590	19.671		
Zware overtredingen 3 ^{de} cat		428	8.274	11.373	11.396		
Gewone overtredingen			115.890	120.355	82.050		
Zware overtredingen voor Wet Durant begaan			20.507	191	565		
Overtredingen eerste graad						88.972	92.804
Overtredingen tweede graad						20.825	18.499
Overtredingen derde graad						24.535	23.135
Overtredingen vierde graad						21.519	23.572
Zware overtredingen voor de Wet Landuyt begaan						976	1.024
Totaal	132.076	174.145	242.443	253.943	265.721	272.902	254.488

Bron: VBSW
Infografie: BIVV

In vergelijking met 2008 stellen we een sterke stijging vast van het aantal veroordelingen voor vluchtmisdrijven (+ 27,34%), alcoholintoxicatie (+16,45%) en weigering ademtest of bloedproef (+16,74%, maar gering aantal). Ook de stijging van het aantal veroordelingen voor technische eisen (+9,83%), geen rijbewijs of rijden spijs verval van het recht tot sturen (+9,65%) en rijden zonder verzekering (+5,39%) is opvallend.

Veder is er een stijging van het aantal veroordelingen voor overtredingen van de eerste graad (+4,31%) en de vierde graad (+9,54%) en een daling voor de tweede graad (- 11,17%) en de derde graad (-5,71%). De FOD justitie (VBSW) kon geen gegevens over de bestraffing van snelheidsovertredingen geven.

Bron: VBSW
Infografie: BIVV

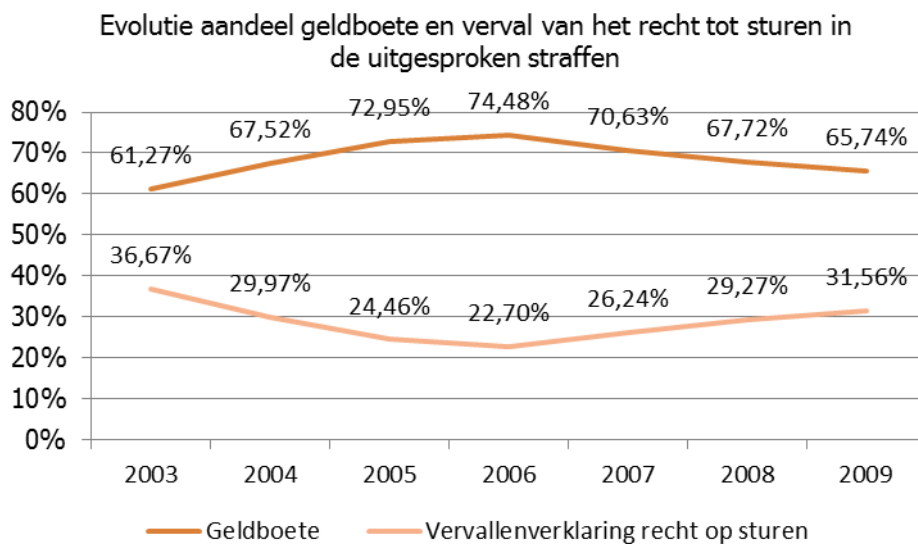
Door de wijzigingen in het verkeersreglement in 2003 en 2005 waarbij er telkens een andere indeling van de overtredingen kwam, is het niet mogelijk om de veroordelingen voor de verschillende categorieën met elkaar te vergelijken.

Uitgesproken straffen
(inbegrepen "met uitstel" en "met proef")

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Geldboete	142.278	210.575	289.337	303.016	250.006	277.222	288.162
Vervallenverklaring recht op sturen	85.155	93.455	96.994	92.334	92.875	119.829	138.341
Werkstraf		3.080	3.713	4.168	3.647	3.524	3.282
Uitspraak met opschorting	1.925	2.685	4.106	4.650	4.352	5.131	4.408
Gevangenisstraf	2.859	2.065	2.455	2.666	3.103	3.643	4.135

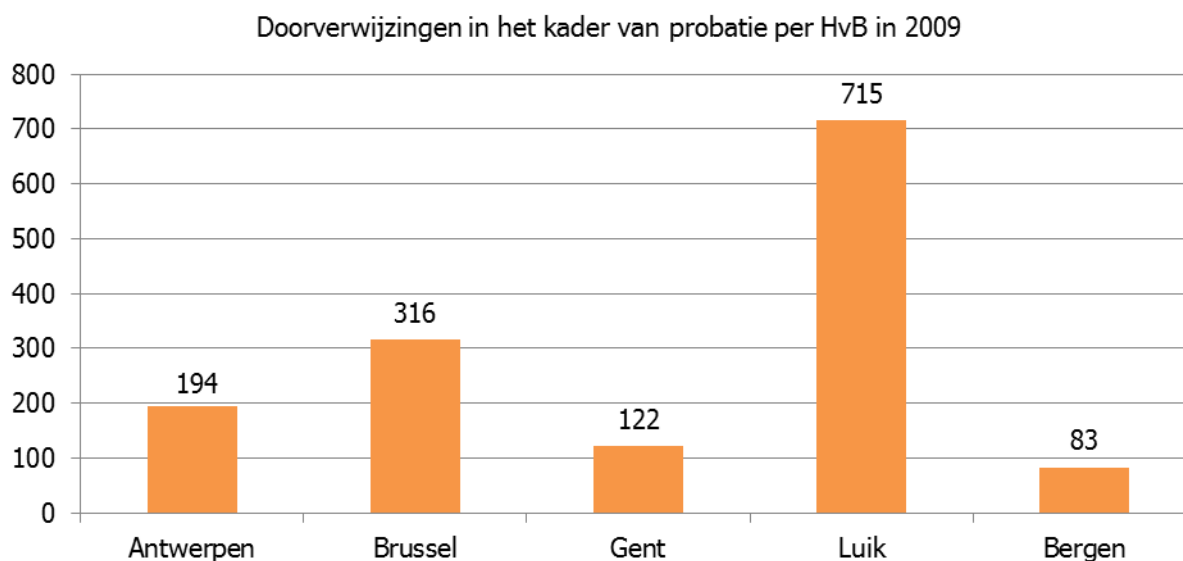
Bron: VBSW
Infografie: BIVV

De meest uitgesproken straffen zijn de geldboete en het vervallen verklaren van het recht tot sturen. De evolutie van het aandeel van deze straffen in het totaal van de straffen toont dat het aandeel van de geldboetes steeg tot in 2006 en daarna daalde. De evolutie van het aandeel verval van het recht tot sturen toont precies de tegenovergestelde evolutie.

Bron: VBSW
Infografie: BIVV

De politierechter kan in het kader van de probatie overtreders voorstellen een cursus te volgen die georganiseerd wordt door het team Driver Improvement van het BIVV. In 2009 werden 1.430 personen doorverwezen. Per gerechtelijk ressort van de hoven van beroep ziet de verdeling er als volgt uit⁸:

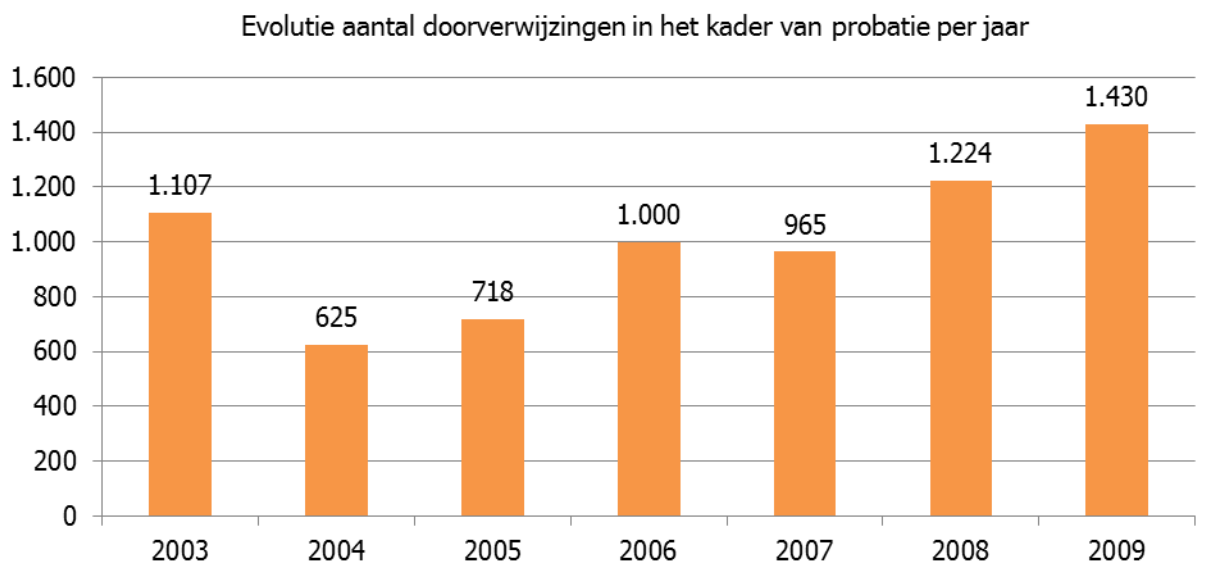

Bron: BIVV

⁸ Bron: Jaarverslag Driver Improvement, op.cit.

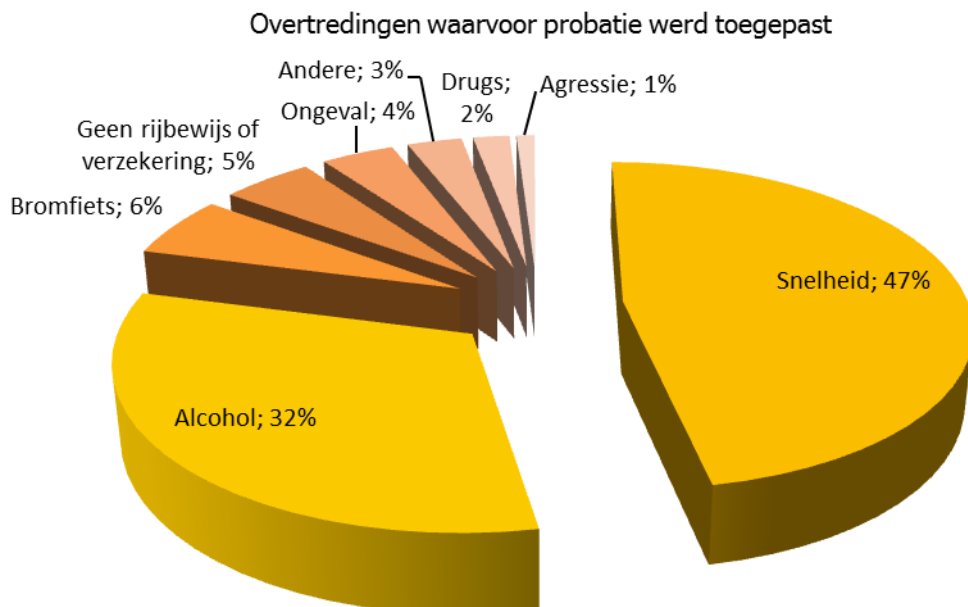
In Luik maakt vooral de politierechtbank van Huy gebruik van deze mogelijkheid.

De evolutie van 2003 tot 2009 voor het geheel van de ressorten is:

Bron: BIVV

De overtredingen die aan de basis liggen van de doorverwijzing in het kader van de probatie zijn weergegeven in de figuur hierna:

Bron: BIVV

Het verkeersveiligheidsfonds

De politie krijgt jaarlijks een deel van de ontvangsten van de onmiddellijke inningen, de vervallen van de strafvordering tegen betaling van een geldboete en de penale geldboeten inzake verkeer. Dit deel wordt in het "verkeersveiligheidsfonds" gestort. Het beheer van dit fonds wordt beschreven in de "Gecoördineerde wet van 6 december 2005 betreffende de opmaak en financiering van actieplannen inzake verkeersveiligheid"⁹, gewijzigd door de programmawet van 8 juni 2008 (artikel 82 -84) en de programmawet van 23 december 2009 (artikel 3).

Het bedrag dat jaarlijks aan het veiligheidsfonds wordt toegekend is het totaal geïnde bedrag van het vorig jaar verminderd met het bedrag dat in 2002 werd ontvangen (geïndexeerde bedragen). Bij Koninklijk Besluit kan een maximum of minimum voor dit verschil bepaald worden.

Het verkeersveiligheidsfonds wordt verdeeld tussen de federale en de lokale politiekorpsen, maar het te verdelen bedrag wordt verminderd met bij Koninklijk Besluit vastgelegde bedragen die worden toegekend aan de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer en de Federale Overheidsdienst Justitie.

In 2009 was het totaal van de geïnde bedragen ongeveer 327 miljoen Euro. Het bedrag dat werd toegekend aan het verkeersveiligheidsfonds was 109.802.721 Euro.

De lokale politiezones kregen hiervan 85.166.626 Euro, de federale politie 4.482.454 Euro en 13.879.444 Euro werd voorzien voor gemeenschappelijke aankopen¹⁰.

De FOD Justitie ontving 5.490.136 Euro en de FOD Mobiliteit en Vervoer 784.064 Euro.

⁹ Zie <http://www.wegcode.be/secties/wetten/w061205/947-hs2>

¹⁰ Zie:

<http://www.vvsg.be/veiligheid/lokalepolitie/financiering/verkeersveiligheidsfonds/Documents/TDS%20d267.pdf>